

## Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU9

# Strategisk exportkontroll 2021 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

---

## Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelse 2021/22:114 till handlingarna och att samtliga motionsyrkanden avslås. I betänkandet behandlas frågor om exportkontroll av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

I betänkandet finns 8 reservationer (M, SD, V, KD, MP). Ett antal motionsyrkanden bereds förenklat.

### *Behandlade förslag*

Skrivelse 2021/22:114 Strategisk exportkontroll 2021 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

19 yrkanden i följdmotioner.

Tio yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22

# Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut .....	3
Redogörelse för ärendet .....	5
Ärendet och dess beredning .....	5
Bakgrund .....	5
Skrivelsens huvudsakliga innehåll .....	5
Utskottets överväganden .....	6
Övergripande frågor .....	6
Regelverket för krigsmaterielexport .....	8
Tillämpning av regelverket .....	12
Skrivelsen .....	15
Motioner som bereds förenklat .....	15
Reservationer .....	17
1. Övergripande frågor, punkt 1 (M) .....	17
2. Övergripande frågor, punkt 1 (SD) .....	18
3. Regelverket för krigsmaterielexport, punkt 2 (M) .....	19
4. Regelverket för krigsmaterielexport, punkt 2 (SD) .....	20
5. Regelverket för krigsmaterielexport, punkt 2 (V, MP) .....	21
6. Regelverket för krigsmaterielexport, punkt 2 (KD) .....	23
7. Tillämpning av regelverket, punkt 3 (V, MP) .....	24
8. Tillämpning av regelverket, punkt 3 (KD) .....	27
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag .....	29
Skrivelsen .....	29
Följdmotionerna .....	29
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22 .....	31
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet .....	33

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

## 1. Övergripande frågor

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 13,

2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4 samt

2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 1 och 3.

*Reservation 1 (M)*

*Reservation 2 (SD)*

## 2. Regelverket för krigsmaterielexport

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3643 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 20,

2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 2,

2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 10,

2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2.

*Reservation 3 (M)*

*Reservation 4 (SD)*

*Reservation 5 (V, MP)*

*Reservation 6 (KD)*

## 3. Tillämpning av regelverket

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 19,

2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 4–9 och

2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 1.

*Reservation 7 (V, MP)*

*Reservation 8 (KD)*

## 4. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:114 till handlingarna.

## 5. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 2 juni 2022

På utrikesutskottets vägnar

*Hans Wallmark*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Hans Rothenberg (M), Markus Wiechel (SD), Jamal El-Haj (S), Margareta Cederfelt (M), Diana Laitinen Carlsson (S), Gudrun Brunegård (KD), Alexandra Völker (S), Joar Forssell (L), Aron Emilsson (SD), Maria Fern (MP), Magnus Ek (C), Linda Modig (C), Yasmine Posio (V), Mats Nordberg (SD) och Jasenko Omanovic (S).

# Redogörelse för ärendet

## Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2021/22:114 Strategisk exportkontroll 2021 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen samt motioner om strategisk exportkontroll från den allmänna motionstiden 2021/22. Sex motionsyrkanden bereds förenklad.

Den 14 mars 2022 informerade generaldirektör Carl Johan Wieslander, Inspektionen för strategiska produkter (ISP), utskottet om myndighetens verksamhet.

Den 25–26 april 2022 genomförde utrikesutskottet en delegationsresa till Linköping inför utskottets beredning av regeringens årliga skrivelse. Resan bestod bl.a. av studiebesök vid Linköpings universitet, försvarsindustrier och företag inom det säkerhetspolitiska området.

## Bakgrund

Regeringen redogör årligen sedan 1985 för sin politik på området exportkontroll i en skrivelse till riksdagen. Den senaste skrivelsen (skr. 2020/21:114) behandlades i betänkande 2020/21:UU9.

## Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för den svenska exportkontrollpolitiken när det gäller krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden under 2021. Skrivelsen innehåller också en redovisning av den export som har förekommit under året. Dessutom beskrivs samarbetet inom Europeiska unionen (EU) och i andra internationella forum när det gäller strategisk exportkontroll av såväl krigsmateriel som produkter med dubbla användningsområden.

# Utskottets överväganden

## Övergripande frågor

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om övergripande frågor med koppling till strategisk exportkontroll.

Jämför reservation 1 (M) och 2 (SD).

### Skrivelsen

I skrivelsen redovisar regeringen sin politik när det gäller den strategiska exportkontrollen under 2021, dvs. exportkontrollen av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Med termen produkter med dubbla användningsområden (PDA) avses föremål tillverkade för civilt bruk som även kan användas för tillverkning av massförstörelsevapen eller krigsmateriel.

Regeringen redogör årligen sedan 1985 för sin politik när det gäller strategisk exportkontroll i en skrivelse till riksdagen. Sverige var inledningsvis bland de första länderna i Europa att redovisa det gångna årets aktiviteter på området. Som ett led i arbetet för ökad öppenhet och transparens redovisas i årets skrivelse bl.a. detaljerad information om avslagsbeslut, krigsmaterielexportens historiska utveckling och avtal om samarbete och licenstillverkning. ISP och Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) bidrar, på begäran av regeringen, med statistikunderlag till skrivelsen. Statistiken i skrivelsen kompletterar den information som lämnas i myndigheternas egna publikationer. I bilaga 3 till skrivelsen ger ISP sin syn på viktiga tendenser i den svenska och internationella exportkontrollen.

### Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1 lyfter motionärerna fram behovet av att stärka ISP:s förmåga att möta sin ökande arbetsbörda så att ISP kan förkorta sina handläggningstider. I yrkande 3 framhålls behovet av att arbeta för en ökad harmonisering inom EU på exportkontrollområdet.

Enligt kommittémotion 2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 13 är en fortsatt satsning på och utveckling av svensk krigsmaterielexport av vikt och också en förutsättning för ett starkt och kostnadseffektivt inhemskt försvar. I kommittémotion 2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 3 framhålls att fler ickespridningsövningar bör genomföras nationellt och internationellt och att de ansvariga myndigheterna

bör ges i uppdrag att genomföra och delta i dessa övningar. I yrkande 4 framhålls behovet av specialistkompetens vid ISP.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet konstaterar inledningsvis, liksom vid tidigare beredningar av skrivelsen om strategisk exportkontroll (bl.a. bet. 2020/21:UU9), att försvarsindustrin sedan lång tid tillbaka är en central del av den svenska säkerhets- och försvarspolitik. Krigsmaterielexporten stärker den svenska försvarsindustrins möjligheter att behålla en hög konkurrenskraftig teknisk nivå och därigenom den kompetens som krävs för att underhålla och vidmakthålla Försvarsmaktens materielsystem.

En internationellt konkurrenskraftig teknisk nivå bidrar i sin tur till att Sverige förblir ett intressant land för internationellt samarbete och medför bättre möjligheter för Sverige att påverka det internationella samarbetet inom exportkontroll. Det ligger i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att värna ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete i materiefrågor med ett antal traditionella samarbetsländer, vilket bygger på både export och import av krigsmateriel.

Utskottet konstaterar att EU:s medlemsstater har nationella regler när det gäller krigsmaterielexport men att medlemsstaterna har valt att i viss utsträckning samordna sin exportkontrollpolitik. Området förblir nationell kompetens men EU:s medlemsländer kom 1998 överens om att fastställa gemensamma bestämmelser för kontroll av vapenexport (gemensam ståndpunkt 2008/944/Gusp). Det nuvarande regelverket på EU-nivå ställer upp ett antal utförliga kriterier som alla medlemsländer ska tillämpa vid prövningen av en enskild export. Kriterierna handlar bl.a. om situationen i mottagarlandet i fråga om respekt för de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt, liksom risken för väpnad konflikt. Av skrivelsen framgår att Sverige verkar aktivt för att nå en gemensam syn bland medlemsstaterna om tillämpningen av den gemensamma ståndpunkten. Ett viktigt sätt att åstadkomma detta är att öka transparensen mellan medlemsstaterna.

När det gäller frågan om ISP:s förmåga att hantera sin arbetsbörda konstaterar utskottet att regler om ISP:s finansiering framgår av förordningen (2008:889) om finansiering av verksamheten vid Inspektionen för strategiska produkter. En stor del av myndighetens verksamhet finansieras av aktörer vars verksamhet kontrolleras av ISP, vilket specificeras närmare i förordningen. Delar av ISP:s internationella verksamhet, stöd till Regeringskansliet och arbete med internationella sanktioner finansieras. Utskottet konstaterar att den anslagsfinansierade delen bereds av utskottet inom ramen för utgiftsområde 5. I budgetpropositionen för 2022 framgick av resultatindikatorerna för exportkontrollen att ISP har minskat sina handläggningstider och ärendebalanser men att pandemin har inneburit att färre tillståndsbesök kunde genomföras.

Utskottet konstaterade i betänkande 2021/22:UU1 att ISP under 2020 fick nya uppgifter som nationell kontaktpunkt enligt EU:s förordning om granskning av utländska direktinvesteringar och för detta fick ett årligt ökat anslag med 4 miljoner kronor (prop. 2019/20:187, bet. 2019/20:FiU62, rskr. 2019/20:361–366). I budgeten för 2022 höjdes anslaget 1:5 för ISP:s förvaltningsutgifter med ytterligare drygt 2 miljoner kronor på grund av ISP:s utökade uppgifter med anledning av EU:s omarbetade förordning om produkter med dubbla användningsområden (prop. 2021/22:1, bet. 2021/22:UU1, rskr. 2021/22:77). Utskottet framhöll i betänkande 2021/22:UU1 även vikten av att ISP har resurser för att rekrytera och behålla en hög kompetens. Utskottet bedömde att myndighetens ökade anslag kunde säkerställa detta och såg därför inte anledning att tillskjuta ytterligare medel. Utskottet konstaterar att det är regeringen som genom sina styrinstrument ska säkerställa att myndigheten har möjlighet att fullfölja sitt uppdrag.

Med anledning av ett motionsyrkande om vikten av icke-spridningsövningar noterade utskottet i betänkande 2020/21:UU9 att det framgick vid en föredragning av ISP att sådana övningar har genomförts och enligt myndighetens uppfattning varit av värde.

Mot bakgrund av det som anförs ovan avstyrks motionerna 2021/22:2391 yrkande 13, 2021/22:4692 yrkande 3 och 4 samt 2021/22:4697 yrkande 1 och 3.

## Regelverket för krigsmaterielexport

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om regelverket för krigsmaterielexport.  
Jämför reservation 3 (M), 4 (SD), 5 (V, MP) och 6 (KD).

### Skrivelsen

Kontrollen av export av krigsmateriel är nödvändig för att uppfylla Sveriges nationella målsättningar och internationella åtaganden, samt för att säkerställa att utförelsen av produkter från Sverige görs i enlighet med fastställt exportkontrollregelverk. Krigsmateriel får enligt 1 § andra stycket lagen (1992:1300) om krigsmateriel endast exporteras om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt. Krav på tillstånd för export av krigsmateriel är nödvändigt för att säkerställa att utförelsen av produkter från Sverige och lämnande av tekniskt bistånd sker i enlighet med fastställt exportkontrollregelverk. Kontrollen enligt krigsmaterielagstiftningen omfattar tillverkning, tillhandahållande och utförelse av krigsmateriel liksom avtal om samarbeten eller tillverkningsrätt m.m. för avseende sådan materiel.



## Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3643 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 20 efterfrågas en konsekvensanalys av hur exportlagstiftningen fungerar när det gäller möjligheten att vara med som underleverantör till internationella projekt utan att slutprodukten faller under svensk lagstiftning. I kommittémotion 2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 framhålls behovet av en konsekvensanalys av hur svenska små och medelstora företag påverkas av kraven på underleverantörer att ha tillhandahållandetillstånd.

I kommittémotion 2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD) anförs att varken politiken för global utveckling (PGU) eller jämställdhetsaspekter ska ingå som kriterier vid prövning av krigsmaterielexport (yrkandena 1 och 2)

I kommittémotion 2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1 anförs att regeringen bör få i uppdrag att snarast genomföra en grundlig utvärdering av det nya regelverket som trädde ikraft den 15 april 2018. I yrkande 2 anförs att ISP bör hänskjuta prövningen till regeringen av alla utförelsetillstånd till icke-demokratiska och krigförande länder, inklusive följdleveranser, för bedömning enligt det nya regelverket. Enligt yrkande 3 bör regeringen i kommande skrivelser om strategisk exportkontroll redovisa enligt vilken version av lagen exporttillståndet har beviljats. I yrkande 10 anförs att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över hur import av krigsmateriel ska genomföras och integreras inom det förändrade regelverket.

I kommittémotion 2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2 framhålls att regeringen bör initiera en översyn och överenskommelse om de svenska riktlinjerna för utförelse och annan utlandssamverkan i fråga om följdleveranser relaterat till demokratikriteriet.

I kommittémotion 2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 2 anförs att Sverige ska driva på för skärpta regler för kontroll av vapenexport i Sverige och EU för att svenska och europeiska vapen inte ska hamna i konflikter där mänskliga rättigheter kränks. Detta ska ske som en del i att öka Sveriges internationella engagemang när det gäller fred och förebyggande av konflikter.

## Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att det nuvarande svenska exportkontrollregelverket består av lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel samt de principer och riktlinjer för krigsmaterielexport som har beslutats av regeringen och godkänts av riksdagen. Lagen anger tillståndsprövningens övergripande villkor medan de generella principer och kriterier som ska beaktas i prövningen återges i riktlinjerna. Utskottet konstaterar att riksdagen den 28 februari 2018 biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut i betänkande 2017/18:UU9, vilket innebär att regeringens förslag om skärpt exportkontroll av krigsmateriel antogs (rskr. 2017/18:163). Det nya regelverket trädde i kraft den 15 april 2018 och har därmed varit i kraft i drygt fyra år.

Utskottet har vid flera tillfällen, senast i betänkande 2020/21:UU9, upprepat ståndpunkten att det, inom de ramar som ges av sekretesslagstiftningen, behöver finnas öppenhet och transparens för att nå en bred förankring av exportkontrollpolitiken i riksdagen och hos allmänheten. Genom ett parlamentariskt deltagande i beslutsprocessen skapas förutsättningar för kontinuitet och långsiktighet i exportkontrollpolitiken när det gäller krigsmateriel och genom ökad öppenhet förbättras möjligheterna till politiskt deltagande och ansvarsutkrävande. Utskottet konstaterar att regeringens årliga skrivelse till riksdagen fyller en viktig funktion när det gäller insyn i frågor som rör exportkontrollen och exporten av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Skrivelsen har utvecklats från en kortfattad sammanställning av svensk krigsmaterielexport till en omfattande redogörelse för svensk exportkontrollpolitik i dess helhet. Fler statistiska uppgifter kan lämnas idag tack vare bättre informationsbehandlingssystem och en öppnare politik. Parallellt med den svenska redovisningen har medlemsstaterna i EU sedan 2000 gradvis utvecklat en gemensam och detaljerad redovisning. Av skrivelsen framgår att regeringen kontinuerligt eftersträvar en ökad transparens på exportkontrollområdet.

Flera yrkanden rör utvärdering eller analys av olika delar av det nya regelverket. När det gäller frågan om kontrollmekanismer för import av krigsmateriel behandlade utskottet denna fråga i betänkande 2017/18:UU9. Där anförde utskottet att det kan finnas skäl att överväga behovet och möjligheten till att införa regler för import av krigsmateriel. Utskottet utgår även fortsättningsvis från att regeringen överväger frågan och vid behov återkommer till riksdagen med förslag.

Ett motionsyrkande rör den ändring av det nya regelverket som innebär att tillståndsplikten utökas till att omfatta vissa underleverantörer som tillhandahåller krigsmateriel. Tidigare fanns ett undantag i 4 § fjärde stycket krigsmaterielagen som rörde kravet på verksamhetstillstånd, dels för aktörer som tillhandahåller krigsmateriel m.m. till tillverkare med tillverkningsstillstånd av det slag tillhandahållandet gäller, dels för innehavare av tillverkningsstillstånd om verksamheten avser vissa former av tillhandahållande. Utskottet konstaterar att det i ett delbetänkande av KEX-utredningen bl.a. framfördes att de dåvarande bestämmelserna var otydliga och att den osäkerhet som detta skapade ansågs rimma illa med Sveriges ambition att framstå som ett ledande land när det gäller exportkontroll (SOU 2014:83). Kommitténs uppfattning var även att ISP i egenskap av kontrollmyndighet på området bör ha god kännedom om de företag som bedriver verksamhet med krigsmateriel så att myndigheten kan upprätthålla en god exportkontroll. Kommittén ansåg även att det är önskvärt att regelverket är enkelt och tydligt samt att kontrollen inom krigsmaterielområdet ska vara så omfattande som möjligt. Mot denna bakgrund ansåg kommittén att detta undantag bör avskaffas. Regeringen lade sedan fram samma förslag i proposition 2017/18:UU9. Regeringens förslag om skärpt exportkontroll av krigsmateriel antogs sedan av riksdagen (rskr. 2017/18:163).

När det gäller frågan om internationella samarbeten konstateras det i skrivelsen att såväl Sveriges engagemang i internationell krishantering som våra utvecklade samarbeten i närområdet understryker vikten av förmåga till praktisk militär samverkan (interoperabilitet) med andra länder och organisationer. Interoperabiliteten är bl.a. beroende av att de svenska materielsystemen kan fungera tillsammans med samarbetsparternas materiel. Det ligger därmed i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att värna om ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete i materielfrågor med ett antal traditionella samarbetsländer. Detta ömsesidiga samarbete bygger bl.a. på såväl export som import av krigsmateriel.

Även frågan om internationella samarbeten avhandlades inom ramen för den skärpta exportkontrollen av krigsmaterial. I proposition 2017/18:UU9 angav regeringen att vid internationella samarbeten som är av försvars- eller säkerhetspolitisk betydelse för Sverige, behövs det inom ramen för helhetsbedömningen göras en grundlig avvägning av hur behovet av det aktuella samarbetet ska förenas med en effektiv exportkontroll. Det är inte självklart att Sverige alltid kan få gehör för alla aspekter som är unika för vårt synsätt när det gäller samarbete med eller utförelse till ett tredjeland. I propositionen uttalar regeringen att ju sämre den demokratiska statusen är, desto mindre utrymme finns för att tillstånd beviljas. I de fall det förekommer grava brister i den demokratiska statusen utgör det hinder för beviljande av tillstånd. Det sistnämnda betyder enligt regeringen att det råder en presumtion för att tillstånd inte ska beviljas men om det finns avsevärda nationella försvars- eller säkerhetspolitiska intressen för utlandssamverkan i ett enskilt fall, kan tillstånd efter en noggrann prövning ändå beviljas.

I riktlinjerna formuleras detta som att utförelse från ett samarbetsland till ett tredjeland enligt avtalet bör prövas genom en sammanvägning av det svenska intresset av samarbetet, intresset av en ansvarsfull exportkontroll samt det svenska bidragets betydelse för materielen eller samarbetet. När det gäller mer omfattande och för Sverige viktigare utlandssamverkan på krigsmaterielområdet bör en regeringsöverenskommelse träffas mellan Sverige och samverkanslandet. Innan överenskommelser av detta slag ingås bör Utrikesnämnden höras enligt riktlinjerna.

Av skrivelsen framgår att ISP kontinuerligt följer upp det skärpta svenska regelverket för export av krigsmateriel som trädde i kraft i april 2018. Utskottet konstaterar att regelverket följs upp och utvärderas löpande även på andra sätt, bl.a. genom riksdagens behandling av regeringens årliga skrivelse till riksdagen och genom samråden med Exportkontrollrådet (EKR). Därför ser utskottet i nuläget inte något behov av ytterligare utvärderingar eller revideringar av regelverket i enlighet med vad som föreslås i flera motionsyrkanden.

När det gäller följdleveranser behandlade utskottet denna fråga i samband med betänkande 2017/18:UU9 om skärpt export av krigsmateriel. Där konstaterade utskottet att långsiktiga utfästelser behövs för att svensk

försvarsindustri ska kunna komma i fråga vid långsiktiga försvarsupphandlingar. Utskottet framhöll även att tolkningen av begreppet följdleverans bör vara restriktiv för att legitimera en fortsatt positiv presumtion för följdleveranser och konstaterade att EKR har en uppgift att vid uttolkningen av följdleveransbegreppet säkerställa att tillståndsgivningen fortlöpande står i samklang med svensk försvars-, säkerhets- och utrikespolitik samt att den görs på ett enhetligt sätt. Utskottet ställde sig även bakom regeringens förslag till precisering av följdleveransbegreppet, nämligen att det skulle omfatta reservdelar till tidigare levererad krigsmateriel, speciell ammunition till tidigare levererad krigsmateriel samt andra leveranser som har ett direkt samband med tidigare beviljade tillstånd. Vidare ställde sig utskottet bakom regeringens förslag om att förändringarna inte skulle få retroaktiv verkan, bl.a. mot bakgrund av en strävan efter balans mellan de mottagande ländernas berättigade förväntningar på leveranssäkerhet och det svenska intresset av att vidmakthålla en strikt exportkontroll. Utskottet ställde sig därmed även bakom att den tidigare ordningen skulle fortsätta att tillämpas vid prövningen av följdleveranser i fråga om export som redan hade godkänts. Utskottet ser ingen anledning att omvärdera detta ställningstagande.

Mot bakgrund av det som anförs ovan avstyrks motionerna 2021/22:3643 yrkande 20, 2021/22:4211 yrkande 2, 2021/22:4686 yrkande 1–3 och 10, 2021/22:4692 yrkande 1 och 2, 2021/22:4697 yrkande 2 och 2021/22:4699 yrkande 2.

## Tillämpning av regelverket

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om tillämpningen av regelverket för krigsmaterielexport.

Jämför reservation 7 (V, MP) och 8 (KD).

### Skrivelsen

Tillståndsprövningen sker i enlighet med de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport, EU:s gemensamma ståndpunkt om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel samt vapenhandelsfördraget (Arms Trade Treaty, ATT). ISP är behörig tillståndsmyndighet.

Under 2021 tog 59 länder emot leveranser av krigsmateriel från Sverige. Värdet av krigsmaterielexporten uppgick under 2021 till knappt 20,1 miljarder kronor. Exportvärdet ökade därmed med ca 23 procent jämfört med föregående år. När det gäller enskilda mottagarländer får den tidigare redovisade exporten av det luftburna radarsystemet Global Eye till Förenade Arabemiraten mycket stort genomslag i statistiken. Exportvärdet av den enskilda affären – knappt 7,5 miljarder kronor – utgjorde mer än en tredjedel

av det totala exportvärdet från Sverige under 2021. Exporttillstånd till affären beviljades ursprungligen 2016 och de leveranser som skedde under 2021 utgjorde följdleveranser till tidigare levererad materiel. Under 2021 har det inte skett någon export inom ramen för nya affärer vare sig med Förenade Arabemiraten eller något annat land i Mellanöstern. Vid sidan av följdleveranserna till Förenade Arabemiraten följde exporten mönstret från tidigare år och merparten av exportvärdet avsåg EU-länder och andra samarbetsländer.

## **Motionerna**

I kommittémotion 2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 19 anser motionärerna att Sverige bör stoppa svensk export till Uzbekistan och andra auktoritära stater av produkter som kan användas för internt förtryck av den egna befolkningen. I kommittémotion 2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 4 anförs att all vapenexport till länder som deltar militärt i kriget i Jemen, inklusive följdleveranser, bör upphöra omgående. Vidare anförs i yrkande 5 att Sverige skyndsamt bör ta initiativ i EU och FN till ett internationellt vapenembargo mot samtliga krigförande länder i Jemen. Motionärerna anför även att regeringen bör utvärdera utvecklingen i Brasilien och agera för att svenska vapen inte bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter eller skapar instabilitet i regionen (yrkande 6). I yrkande 7 framförs att regeringen inte bör ge stöd till Saabs eventuella försäljning till Colombia utan i stället verka för fredliga lösningar i landet. Motionärerna anser även att regeringen bör ta initiativ till ett EU-gemensamt vapenembargo mot Israel (yrkande 8) och mot Turkiet (yrkande 9).

I kommittémotion 2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 1 anförs motionärerna att regeringen skyndsamt bör se över möjligheten att stoppa export och följdleveranser av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden till Förenade Arabemiraten och Saudiarabien så länge dessa länder är inblandade i Jemenkonflikten.

## **Utskottets ställningstagande**

Utskottet framhåller att den svenska tillståndsprövningen bygger på en helhetsbedömning med utgångspunkt i regeringens riktlinjer och etablerad praxis. Dessa riktlinjer utgör de principer som regeringen har lagt fast i praxis och som ska vara vägledande vid tillståndsprövningen. Vidare beaktas i tillståndsprövningen kriterierna i EU:s gemensamma ståndpunkt (2008/944/Gusp) och FN:s vapenhandelsfördrag.

Den svenska tillståndsprövningen av utförsel av krigsmateriel och annan utlandssamverkan bygger även på en uppdelning av de utrikespolitiska hindren i ovillkorliga hinder respektive villkorliga hinder. Ett ovillkorligt hinder innebär att en utförsel eller annan utlandssamverkan är utesluten. De

ovillkorliga hindren är således hinder som förbjuder export trots att det kan vara motiverat utifrån säkerhets- eller försvarspolitiska skäl.

Utskottet konstaterar att ett beslut av FN:s säkerhetsråd, av EU eller av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) om ett vapenembargo utgör ett sådant ovillkorligt hinder. Utskottet konstaterar vidare att det i ärenden där det inte finns några ovillkorliga hinder ska göras en helhetsbedömning där hänsyn tas till alla omständigheter som är betydelsefulla för ärendet. Förekomsten av ett villkorligt hinder innebär att det finns en presumtion för att tillstånd inte ska ges, men det ska också ställas mot de breda säkerhets- och försvarspolitiska intressen som kan finnas i det enskilda fallet.

I riktlinjerna anges att respekt för mänskliga rättigheter och den mottagande statens demokratiska status utgör centrala villkor vid tillståndsprövningen. Ju sämre den demokratiska statusen är, desto mindre utrymme finns för att tillstånd beviljas. Ifall det förekommer allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter eller grava brister i den demokratiska statusen utgör det hinder för beviljande av tillstånd. I tillståndsprövningen ska det också beaktas om utförseln eller utlandssamverkan motverkar en rättvis och hållbar utveckling i mottagarlandet.

Riktlinjerna anger vidare att tillstånd till utförsel av krigsmateriel för strid, eller till annan utlandssamverkan som avser krigsmateriel för strid eller övrig krigsmateriel, inte bör beviljas om det avser en stat som befinner sig i väpnad konflikt med en annan stat, oavsett om krigsförklaring har lämnats eller inte, en stat som är invecklad i en internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller en stat som har inre väpnade oroligheter. Enligt riktlinjerna bör tillstånd beviljas för utförsel av materiel som klassificerats som övrig krigsmateriel. Denna presumtion gäller om den mottagande staten inte befinner sig i väpnad konflikt med en annan stat eller har inre väpnade oroligheter, om det i den mottagande staten inte förekommer allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter, om det inte finns grava brister i den mottagande statens demokratiska status och om det inte finns ett ovillkorligt hinder. Av riktlinjerna framgår även att ett meddelat tillstånd till utförsel ska återkallas om det uppstår ett ovillkorligt exporthinder. Ett tillstånd bör också återkallas om den mottagande staten kommer i väpnad konflikt med en annan stat eller får inre väpnade oroligheter. Riktlinjerna anger även att det undantagsvis, i de två senare fallen, bör vara möjligt att avstå från att återkalla ett tillstånd, om det är förenligt med de folkrättsliga reglerna och med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Utskottet konstaterar att ISP har till uppgift att självständigt pröva ansökningar om tillstånd i enlighet med regelverket i dess helhet. ISP ska lämna över ett ärende till regeringens prövning om ärendet har principiell betydelse eller annars är av särskild vikt (1 § andra stycket krigsmateriellagen). Ärenden som är av principiell betydelse eller större vikt överlämnas till regeringen för beslut eftersom riktlinjerna inte alltid ger tillräcklig vägledning. Av proposition 2017/18:23 med förslag till skärpt exportkontroll av krigsmateriel framkom att en följd av förändringarna för tillståndsprövningen

väntades bli att fler ärenden kommer att behöva överlämnas till regeringens prövning. Utskottet konstaterar att EKR utgör ett viktigt stöd för ISP när det gäller att göra bedömningar i de känsligaste ärendena.

Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp) genomför EU embargon beslutade av FN när det gäller bl.a. handel med vapen och produkter med dubbla användningsområden. EU kan med enhällighet också besluta om vissa embargon som går utöver vad FN:s säkerhetsråd har beslutat. Dessa beslut av EU:s ministerråd är ett utslag av medlemsstaternas vilja att agera gemensamt i olika säkerhetspolitiska frågor. Ett vapenembargo som har beslutats av FN eller EU genomförs genom tillämpning av respektive medlemsstats nationella regelverk för exportkontroll. EU:s vapenembargon omfattar normalt även förbud mot att lämna tekniska och finansiella tjänster med anknytning till krigsmateriel. Dessa förbud regleras i rådsförordningar. Embargon mot handel med produkter med dubbla användningsområden regleras såväl i rådsbeslut som i rådsförordningar. Även de åtföljs normalt av förbud mot att lämna tekniska och finansiella tjänster med anknytning till produkterna.

När det gäller frågan om följdleveranser hänvisar utskottet till ställningstagandet tidigare i betänkandet.

Mot bakgrund av det som anförs ovan avstyrks motionerna 2021/22:2588 yrkande 19, 2021/22:4686 yrkande 4–9 och 2021/22:4699 yrkande 1.

## Skrivelsen

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:114 till handlingarna.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

## Motioner som bereds förenklad

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.

### **Utskottets ställningstagande**

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns förslag i motioner som är föremål för förenklad motionsberedning enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 (bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335) och i

enlighet med promemorian Förenklad motionsberedning under valperioden 2018–2022 som utrikesutskottet fastställde i oktober 2018. Utskottet har vid en genomgång och beredning noterat att de motioner som återfinns i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott dessa motioner.



# Reservationer

## 1. Övergripande frågor, punkt 1 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna

2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 13 och

2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4.

### *Ställningstagande*

ISP har många komplexa uppdrag såsom exportkontroll, utländska direktinvesteringar, kemvapenkonventionen och sanktioner. Nya och utökade uppdrag till ISP men även omvärldsläget leder till ökad arbetsbelastning för myndigheten. Långa handläggningstider kan påverka svensk industris exportmöjligheter negativt. Export av krigsmateriel kan kräva prövning i flera steg. ISP prövar exporten i samband med begäran om förhandsbesked, underrättelse om anbud och ansökan om utförelstillstånd. Antalet utförelselaterade ärenden varierar från år till år men den övergripande trenden är en ökning över tid. Med tanke på det försämrade omvärldsläget ser vi att exporten av försvarsmateriel och därmed antalet prövningar kommer att öka även fortsättningsvis. Även komplexiteten i frågorna ökar. Export stärker företagens möjligheter att bibehålla en stark konkurrenskraftig teknologinivå och den kompetens som krävs för att underhålla och vidmakthålla Försvarsmaktens materielsystem. Det kan också innebära möjligheter till kostnadsdelning och därmed lägre kostnader för Försvarsmakten. Vi anser att det är kritiskt att Sverige har en noggrann och välordnad exportkontroll och därför måste myndigheten med ansvar för frågan tillföras medel för att kunna möta det växande behovet.

Internationella samutvecklingsprojekt blir vanligare. Vi ser exempelvis hur Europeiska försvarsfonden (EDF) har öppnat upp för en mer integrerad europeisk försvarsmarknad. Om länderna har olika lagstiftning på och tolkningar av exportkontrollområdet kommer det att skapa snedvridna konkurrensvillkor för försvarsföretag i länder med en striktare exportkontroll. Vi anser att det behövs en nationell strategi för EU:s försvarssamarbete som även inkluderar

Regeringskansliet för att tillgodose att Sverige fullt ut kan spela sin roll inom EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Flera andra länder har sådana strategier, och till och med Norge som står utanför EU-samarbetet har en strategi för hur deras försvarsindustri ska kunna delta i samarbetet. Vi vill även att Sverige ska vara drivande för en ökad harmonisering av exportkontrollregler inom EU.

## **2. Övergripande frågor, punkt 1 (SD)**

av Markus Wiechel (SD), Aron Emilsson (SD) och Mats Nordberg (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 13 och

2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4 samt avslår motion

2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 1 och 3.

### *Ställningstagande*

Vi anser att en fortsatt satsning på och utveckling av svensk krigsmateriel-export är av vikt. Det är i grunden en förutsättning för ett starkt och kostnadseffektivt inhemskt försvar.

Vi har tidigare tagit upp behovet av att ISP har nödvändig specialistkompetens för att kunna lösa sin uppgift. Detta har föranletts av Riksrevisionens granskning av exportkontrollen av krigsmateriel (RiR 2017:2, s. 36) där Riksrevisionen skrev: ”ISP har även uppgett att det är svårt att rekrytera medarbetare med kompetens inom exportkontrollområdet.” Det är avgörande med medarbetare som besitter militär kompetens och har erfarenhet av att arbeta inom Försvarsmakten på strategisk nivå och göra säkerhetspolitiska bedömningar, exempelvis stabsofficerare och tekniska officerare. Vi menar att regeringen i sin skrivelse fortfarande inte adresserar detta behov. I stället fokuseras på att ISP har kompetens inom könsrelaterat våld och jämställdhetsaspekter trots att dessa aspekter har ringa relevans för exportkontroll. Det är mycket allvarligt att de kompetenser som behövs för exportkontroll kopplat till den materiel som exporteras urholkas medan det fokuseras på kompetens som saknar relevans för exportkontroll. Därför anser vi att regeringen behöver prioritera att rätt kompetens finns hos ISP.

Sverige deltar som en part i FN:s säkerhetsrådsresolution 1540 som syftar till att förhindra spridning av massförstörelsevapen. Inom ramen för denna resolution finns initiativet Proliferation Security Initiative (PSI). Detta initiativ

är mycket lovvärt, och det genomförs både internationella och nationella övningar i syfte att samordna olika myndigheter och stater så att man kan hantera när massförstörelsevapen och/eller komponenter upptäcks på eget eller internationellt territorium. I Sverige har sådana övningar genomförts mellan ansvariga myndigheter där bl.a. ISP deltagit. Tyvärr har denna fråga inte prioriterats under senare tid och få övningar har genomförts. Därför menar vi att ökad uppmärksamhet bör ägnas åt PSI-frågor och att fler övningar framför allt nationellt men också internationellt bör genomföras. Vi anser också att de ansvariga myndigheterna bör ges i uppdrag att genomföra och delta i dessa övningar.

### **3. Regelverket för krigsmaterielexport, punkt 2 (M)**

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3643 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 20 och

2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 2,

2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 10,

2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2.

#### *Ställningstagande*

Det nuvarande regelverket för krigsmaterielexport har nu funnits på plats i drygt fyra år och svensk försvarsindustri har börjat se vilka praktiska konsekvenser det har fått. Vi anser att det behövs en konsekvensanalys av hur regelverket fungerar när det gäller möjligheten att vara med som underleverantör till internationella projekt utan att slutprodukten faller under svensk lagstiftning. Detta bör inkludera en analys av problemet med att högre krav ställs på svenska underleverantörer i och med att de måste ha krigsmaterieltillstånd. Analysen bör utgå från befintligt svenskt regelverk och föreslå tillägg som gör det möjligt för svensk försvarsindustri att delta i internationella materielprojekt upp till en viss grad utan att detta omöjliggörs av det nuvarande regelverket.

Sedan det nya regelverket trädde ikraft 2018 har antalet tillstånds- innehavare ökat med nästan 80 procent. Ökningen avser främst under- leverantörer till systemtillverkare av krigsmateriel som sedan lagändringarna trädde i kraft har blivit tillståndspliktiga. Att inneha tillverkningsstillstånd är administrativt betungande och det behöver därför säkerställas att det ger effekt ur exportkontrollsynpunkt. Det finns risk att underleverantörer väljer att inte arbeta inom försvarssektorn med tanke på den administrativa bördan och de krav som följer av regelverket. Det skulle påverka svensk försörjningstrygghet negativt om systemleverantörer istället vänder sig till utländska under- leverantörer som inte omfattas av regelverket. Det är angeläget att Sverige inte ökar sitt beroende av utländska aktörer på grund av detta. Vi vill därför se över möjligheterna att återinföra det undantag för tillverkning av krigsmateriel som bedrivs på uppdrag av den som har tillstånd och som togs bort när regelverket ändrades 2018.

#### **4. Regelverket för krigsmaterielexport, punkt 2 (SD)**

av Markus Wiechel (SD), Aron Emilsson (SD) och Mats Nordberg (SD).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2021/22:3643 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 20,

2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 2,

2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 10,

2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2.

##### *Ställningstagande*

Politiken för global utveckling (PGU) ska i dag ingå som ett kriterium vid bedömningen av krigsmaterielexport. Vi anser att detta kriterium inte är genomtänkt och riskerar att vara kontraproduktivt av flera orsaker. Det är inte upp till Sverige att avgöra hur olika stater prioriterar i sina budgetar, och om de väljer att satsa på sina väpnade styrkor eller annat. Det finns redan ett kriterium om att den demokratiska statusen ska prövas för stater som köper krigsmateriel och vi menar att det därutöver måste vara staternas eget beslut. Om en stat är hotad militärt kan det också finnas skäl att prioritera försvaret framför andra områden, trots att landet kan ha stora brister på dessa områden.

Vi anser därför att PGU inte bör ingå som ett kriterium vid prövning av krigsmaterielexport.

I skrivelsen betonas att ISP ska beakta den s.k. feministiska utrikespolitiken och jämställdhetsaspekter inom ramen för sin handläggning av exportkontrollärenden. Det beskrivs vidare att ISP säkerställer att myndigheten har denna kompetens. Vi menar att det är oroande att regeringen gör denna prioritering då dessa frågor riskerar att prioriteras framför den grundläggande kompetensen att exempelvis klassificera krigsmateriel. Det är också svårt att se hur dessa aspekter rent praktiskt ska tillämpas på den typ av materiel som Sverige tillverkar och exporterar. Regeringen beskriver själv i skrivelsen att sambanden främst rör små och lätta vapen. Inom dessa vapen kategorier som i huvudsak inkluderar handeldvapen har Sverige dock i princip ingen export. Vi anser därför att jämställdhetsaspekter som del av den s.k. feministiska utrikespolitiken inte ska ingå som ett kriterium vid prövning av krigsmaterielexport.

## **5. Regelverket för krigsmaterielexport, punkt 2 (V, MP)**

av Maria Ferm (MP) och Yasmine Posio (V).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 2 och

2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 10 samt avslår motionerna

2021/22:3643 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 20,

2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2.

### *Ställningstagande*

Runtom i världen, i länder där risken för väpnad konflikt är stor, kämpar människor oförtrutet för sina medborgerliga och politiska rättigheter mot regimer som brutalt slår ned deras kamp. Vi anser att Sverige ska driva på för skärpta regler för kontroll av vapenexport i Sverige och i EU för att svenska och europeiska vapen inte ska hamna i konflikter där mänskliga rättigheter kränks. Sverige kommer inte med trovärdighet att vara en röst för mänskliga rättigheter någonstans på jorden så länge vapenexporten fortsätter. Vi vill se en värld i fred, utan vapen. Därför menar vi att Sveriges vapenexport på sikt helt ska avvecklas.

Regeringens skrivelse är den tredje statistiska sammanställningen som redogör för ett helt år med det nya regelverket från 2018. Skrivelsen ger oss en möjlighet att se vilken effekt det nya regelverket har haft. Vi ser positivt på att underlaget innehåller mer information än tidigare år eftersom det ökar transparensen och öppenheten kring vapenexporten. Att den svenska exporten ökar till icke-demokratiska stater visar dock på att det nya regelverket har varit helt tandlöst när det gäller att sätta stopp för export till diktaturer och andra länder med omfattande demokratiska brister.

Det nya regelverket har framför allt två stora luckor. Den första handlar om att regelverket bara gäller tillstånd för nya affärer som har ingåtts efter den 15 april 2018. Alla affärer som anses ha en koppling till affärer som beviljades innan villkoret om mottagarlandets demokratiska status trädde i kraft kan klassas som s.k. följdleveranser och kan därmed undkomma det nya striktare regelverket. En lagstiftning som inte inkluderar följdleveranser blir verkninglös om syftet är att sluta exportera vapen till krigförande och icke-demokratiska stater. Den andra luckan i det nya regelverket är att det inte innebär ett stopp av export till icke-demokratiska stater, utan att brister i den demokratiska statusen enbart ska påverka bedömningen och utgöra ”hinder” för export. Om det sedan anses finnas ”avsevärda nationella försvars- eller säkerhetspolitiska intressen” kan export ändå beviljas. Ställningstagandet att inte stödja och legitimera odemokratiska och förtryckande regimer kan därmed åsidosättas om andra intressen anses väga tyngre i bedömningen.

Statistiken för 2021 visar att nästan hälften, drygt 45 procent, av den svenska vapenexporten gick till länder som klassas som ofria eller delvis ofria, enligt det politiskt obundna forskningsinstitutet Freedom Houses ranking av politiska och medborgerliga rättigheter runtom i världen. Så mycket som 40 procent av den svenska vapenexporten gick till diktaturer. Det är en markant ökning från tidigare år. Vi anser att det är under all kritik att det regelverk som tog sju år att arbeta fram och som skulle göra ett av världens striktaste regelverk ännu striktare inte verkar ha bidragit till sitt syfte, nämligen en minskning av svensk vapenexport till krigförande och icke-demokratiska länder. Vi anser att regeringen bör få i uppdrag att snarast genomföra en grundlig utvärdering av det ändrade regelverket.

I bilaga 3 på s. 90 i skrivelsen menar ISP att det är ”klart uttalat från regeringen att följdleveranser till sådana affärer som har godkänts före den 15 april 2018 bör bedömas enligt äldre riktlinjer för följdleveranser”. Uttalas det i stället att samtliga följdleveranser ska bedömas enligt det ändrade regelverket skulle Sverige inte exportera krigsmateriel till icke-demokratiska och krigförande stater i den utsträckning som görs i dag. Vi anser att regeringen ska ta ansvar för att det ändrade regelverket också får effekt i bedömningar av krigsmaterielexporten och att ISP bör hänskjuta prövningen till regeringen för alla utförelsetillstånd till icke-demokratiska och krigförande länder, inklusive följdleveranser, för bedömning enligt det ändrade regelverket.

Vi anser också att transparensen kring vilken version av lagstiftningen som besluten om export lutar sig mot måste säkerställas. I kommande skrivelser

om strategisk exportkontroll anser vi att regeringen bör redovisa enligt vilken version av lagen exporttillståndet har beviljats.

Även om vi menar att det svenska regelverket för tillståndsgivning av export av krigsmateriel har många brister och är för tillåtande finns i alla fall ett gediget och genomarbetat regelverk. När det gäller importen av krigsmateriel till Sverige finns det inte någon liknande reglering. Samtidigt innebär import både ett stöd till det exporterande landets krigsmaterielindustri och en legitimering av landets regim. I regeringens direktiv till utredningen som hade till uppgift att ta fram den nya vapenexportlagstiftningen saknades uppdrag om att utreda hur import av krigsmateriel ska ske i överensstämmelse med de regler som gäller för exporten. Vi menar att detta är en brist och att ett utredningsuppdrag därmed kvarstår. Regeringen bör därför tillsätta en utredning för att se över hur import av krigsmateriel ska genomföras och integreras inom det ändrade regelverket.

## **6. Regelverket för krigsmaterielexport, punkt 2 (KD)**

av Gudrun Brunegård (KD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2 och avslår motionerna

2021/22:3643 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 20,

2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 2,

2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 10,

2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2.

### *Ställningstagande*

Efter påtryckningar från bland andra Kristdemokraterna infördes det 2018 genom den s.k. KEX-överenskommelsen ett demokratikriterium för prövningen av svensk krigsmaterielexport. Kristdemokraterna hade velat se tuffare skrivningar, särskilt om demokratikriteriet och följdleveranser. Vi varnade för att den positiva presumtionen i fråga om följdleveranser riskerade att undergräva demokratikriteriet. Det verkar dessvärre som att våra farhågor har besannats. Det faktum att omfattningen av svensk krigsmaterielexport nära nog har fördubblats sedan 2018 ger anledning till ett förnyat ställningstagande om huruvida gällande regler är tillräckligt tydliga för att Sverige ska kunna leva upp till ambitionen att stärka fred, frihet och utveckling samt försoning

och mänskliga rättigheter. Jag kräver därför att regeringen kallar riksdagens partier till förhandlingar för att adressera den positiva presumtionen i fråga om följdleveranser och hur dessa förhåller sig till demokratikriteriet.

## **7. Tillämpning av regelverket, punkt 3 (V, MP)**

av Maria Ferm (MP) och Yasmine Posio (V).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 19 och

2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 4–9 och avslår motion

2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 1.

### *Ställningstagande*

#### **Jemen**

Trots det nya regelverket för krigsmaterielexport från 2018 fortsätter vapenexporten till flera av de stridande parterna i kriget i Jemen. Bland mottagarna av exporten 2021 finns flera av de stridande parterna med, nämligen Förenade Arabemiraten, Saudiarabien, Qatar och Kuwait. Framst gäller det följdleveranser, men det finns även exempel på nya tillstånd som har beviljats. Att Sverige fortsätter att förse icke-demokratiska och krigförande stater med krigsmateriel är allvarligt, vanhedrande och högst oansvarigt. Det finns möjligheter inom det svenska regelverket att ge avslag till följdleveranser och dra tillbaka redan godkända vapenaffärer om det finns särskilda skäl för det. Det brutala krig som pågår i Jemen anser vi vara ett tillräckligt starkt skäl. All vapenexport till de länder som deltar militärt i kriget i Jemen, följdleveranser inkluderat, bör upphöra omgående.

Europaparlamentet har antagit flera resolutioner med krav på vapenembargon mot de stater som ingår i den saudiskeledda koalitionen och enligt Europaparlamentet strider exporten av vapen till exempelvis Saudiarabien mot EU:s egna regler. Vi instämmer i kravet i resolutionen. Flera internationella organisationer, däribland svenska Rädda Barnen, arbetar för ett totalstopp av export av vapen till alla parter som krigar i Jemen. Tyvärr har inte den svenska regeringen ställt sig bakom kravet. Rädda Barnen menar att det just nu är extra viktigt att Sverige ställer sig bakom kravet eftersom det skulle ge stöd till FN:s generalsekreterares upprop för vapenvila och fred i en tid då alla resurser måste mobiliseras för att hindra effekterna av pandemin som förvärrar den



humanitära krisen. Vi anser att Sverige skyndsamt bör ta initiativ i EU och FN för ett internationellt vapenembargo mot samtliga krigförande länder i Jemen.

### **Uzbekistan**

Vi ser positivt på Sveriges engagemang när det gäller demokrati och respekt för mänskliga rättigheter i den bilaterala dialogen med Uzbekistan. Även handelsfrämjande arbete kan ha potential att bidra till utveckling så länge det kommer den uzbekiska befolkningen till gagn och inte på något sett sker på bekostnad av de mänskliga rättigheterna. Tyvärr kommer rapporter om att så inte är fallet. Dagens Nyheter publicerade i maj 2021 uppgifter om att teknik utvecklad i Sverige sålts och använts i Uzbekistan för att övervaka och censurera hbtq-aktivister och andra människorättsförsvarare över internet. Det får inte ske. Organisationer som kämpar för hbtq-personers rättigheter är redan bland de grupper som drabbas allra hårdast av repressiva lagar och övergrepp. Vi anser att Sverige bör stoppa svensk export till Uzbekistan och andra auktoritära stater av produkter som kan användas för internt förtryck gentemot den egna befolkningen.

### **Brasilien**

Den 1 januari 2019 tillträdde högerpopulisten Jair Bolsonaro presidentposten i Brasilien. Sedan han tillträdde som president har vi sett ökade kränkningar av mänskliga rättigheter, inskränkta friheter och krympande demokrati. Människorättsaktivister, hbtq-personer och oppositionella politiker har tvingats lämna landet på grund av dödshot som riskerar att verkställas. År 2021 var Brasilien det tredje största exportlandet, och det näst största om man ser till export av krigsmateriel mellan 1993 och 2021. Det svensk-brasilianska kontraktet om stridsflygplanet Jas knyter Sveriges och Brasiliens regeringar till varandra under lång tid framöver i ett ömsesidigt beroende. Aktivt arbete har genomförts för att få igenom denna affär. Den svenska regeringen har gått i god för hela 40 miljarder kronor som Brasilien har fått i lån för att kunna ha råd att köpa Jas-planen och även vapen från Sydafrika och Israel. Vi är mycket kritiska till regeringens stöd till affären och i ljuset av utvecklingen i Brasilien anser vi att regeringen nu måste bevaka den fortsatta affären noga. Det finns stora risker att svenska vapen kommer att användas för att kränka mänskliga rättigheter och skapa instabilitet i Latinamerika. Regeringen bör utvärdera utvecklingen i Brasilien och agera för att svenska vapen inte bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter eller skapar instabilitet i regionen.

### **Colombia**

I en utveckling som påminner skrämmande mycket om den i Brasilien överväger nu Colombia att köpa Jas-plan från Saab i vad som kan bli en miljardaffär. Det är viktigt att Sverige som en aktör för diplomati och förespråkare av de mänskliga rättigheterna främjar en demokratisk och fredlig utveckling i Colombia i stället för att upprustning och spänningar mellan grupper inom landet ökar. Utvecklingen i Colombia just nu är negativ. Det är uppenbart att landet går mot upprustning. FN har under 2020 dokumenterat att

375 människor har dödats, varav 120 människorättsförsvarare, i vad som är en fortsättning av de historiska konflikterna. Det sista folket i Colombia behöver är en regering som rustar upp och agerar alltmer aggressivt mot dess egen befolkning. I och med pandemin växer de ekonomiska, etniska och sociala klyftorna där de mest utsatta också drabbas hårdast. De politiska spänningarna mellan Colombia och grannlandet Venezuela har dessutom ökat de senaste åren. Vi anser att Sverige bör främja det humanitära och konfliktförebyggande arbetet i Colombia. Det ligger inte i vårt försvars- eller säkerhetspolitiska intresse att öka tillgången till vapen i detta konfliktområde. Regeringen bör inte ge stöd till Saabs eventuella försäljning till Colombia utan i stället verka för fredliga lösningar i landet.

### **Israel**

Israels övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, folkrätten och det palestinska folket blir allt grövre. Genom sina konsekventa brott mot folkrätten framstår Israel som genuint ointresserat av att upphäva den ockupation av palestinsk mark som pågått i årtionden och som är nyckeln till en varaktig fred i Mellanöstern. Sverige och det internationella samfundet har stora möjligheter att agera mot Israels ockupation av Palestina. Att strypa vapentillförseln är ett effektivt verktyg för att sätta press på alla parter. I dag förekommer ingen vapenexport från EU till de palestinska parterna, men flera EU-medlemmar exporterar vapen till Israel. Vi anser att all vapenexport från EU-länderna till Israel måste upphöra och att Sverige bör ta initiativ till ett EU-gemensamt vapenembargo mot Israel.

### **Turkiet**

Det går att helt stoppa vapenexporten till ett land om den politiska viljan finns. Ingen export till Turkiet genomfördes under 2020 eller 2021 efter ett beslut i oktober 2019 att stoppa all vapenexport till landet på grund av en militäroffensiv mot Syrien. När Turkiet angrep det kurdiskdominerade området Rojava i nordöstra Syrien 2019 fördömde EU Turkiets agerande på svenskt initiativ. Samtidigt var inte EU-länderna beredda att gå lika långt i åtgärderna mot Turkiet som den svenska riksdagen och regeringen förespråkade. I stället för ett vapenembargo mot Turkiet enades man i EU om att rekommendera sina medlemsländer att se över sin militära export. Några länder, inklusive Sverige, stoppade sin vapenexport till Turkiet samtidigt som andra länder fortsatte sin. Turkiets militära aktioner i Syrien pågår alltjämt och den humanitära katastrofen är total. Vi anser därför att Sverige bör verka för ett EU-gemensamt vapenembargo mot Turkiet.

## 8. Tillämpning av regelverket, punkt 3 (KD)

av Gudrun Brunegård (KD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 1 och avslår motionerna

2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 19 och

2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 4–9.

### *Ställningstagande*

Kristdemokraterna anser att Sverige ska bedriva en värderingsbaserad utrikespolitik som syftar till att stärka fred, frihet och utveckling samt försoning och mänskliga rättigheter. Därför har vi sedan 2001 anfört att export av krigsmateriel ska begränsas till demokratiska stater och inte gå till länder där det förekommer systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter. Vapenexport till auktoritära stater står i direkt motsats till Sveriges politik för global utveckling (PGU) och Sveriges genomförande av Agenda 2030 som riksdagen har beslutat om och som Sverige har åtagit sig att genomföra.

Det är allvarligt att regeringen ser mellan fingrarna när svenska företag exporterar vapen till stridande parter i inbördeskrigets Jemen. För andra året i rad är Förenade Arabemiraten den största importören av svensk krigsmateriel (7,46 miljarder kronor, motsvarande 36 procent av det samlade exportvärdet). Enligt skrivelsen har exporten inte skett inom ramen för nya affärer utan utgörs i sin helhet av följdleveranser av det luftburna radarsystemet GlobalEye. Fredsforskningsinstitutet Sipri konstaterar att den här typen av system kan komma att användas för att upprätthålla den blockad av Jemen som hindrar förnödenheter från att nå civilbefolkningen. När det gäller Saudiarabien fortsätter följdleveranser av krigsmateriel som kan användas i strid dit. Både Förenade Arabemiraten och Saudiarabien är inblandade i det fasansfulla inbördeskriget i Jemen, och likt övriga aktörer skyr de inga medel för att uppnå sina politiska mål. Konflikten har inte bara lett till vad som av FN kallas världens största humanitära katastrof, utan den har även stärkt al-Qaida och Islamiska staten.

I oktober 2019 beslutade Inspektionen för strategiska produkter (ISP) att stoppa exportmateriel till Turkiet. Samtliga gällande utförseltillstånd för försäljning av krigsmateriel återkallades. Skälet för ISP:s beslut var att regeringen hade varit tydlig med att Turkiets militära operation i Syrien strider mot de folkrättsliga reglerna och FN-stadgan, och att Sverige inom EU verkar

för att införa ett vapenembargo mot Turkiet. Någon export av krigsmateriel från Sverige till Turkiet har inte ägt rum sedan dess. Beslutet visar tydligt på att det finns en möjlighet att stoppa redan beslutade affärer om den politiska viljan finns.

Eftersom krigsmateriel har långa ledtider och de skärpta riktlinjerna inte har kunnat tillämpas retroaktivt har det varit svårt att utvärdera om dessa är tillräckligt långtgående. Det råder emellertid ingen tvekan om att Sveriges fortsatta vapenexport till diktaturer och offensivt krigförande länder som Förenade Arabemiraten och Saudiarabien står i direkt motsats till Sveriges åtaganden. Det riskerar också att urholka vår trovärdighet som en röst för demokrati, mänskliga rättigheter och fred i världen. Att man försöker mäkla fred i Jemen och står för ett generöst humanitärt bistånd förändrar inte det faktum att svensk krigsmateriel kan komma att användas i ett krig som har pågått i sju år och som har skördat hundratusentals människoliv, varav många barn. Med ena handen delar regeringen ut bistånd och mäklar fred. Med den andra säljer man vapen till de stridande parterna. Dubbelmoralen måste få ett slut. Jag kräver ett stopp för vapenexporten till länder som Förenade Arabemiraten och Saudiarabien, så länge som det fasansfulla kriget i Jemen pågår. Detta behöver även omfatta följdleveranser av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

BILAGA I

# Förteckning över behandlade förslag

## Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2021/22:114 Strategisk exportkontroll 2021 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

## Följdmotionerna

*2021/22:4686 av Håkan Svenneling m.fl. (V):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att snarast genomföra en grundlig utvärdering av det förändrade regelverket och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Inspektionen för strategiska produkter (ISP) bör hänskjuta prövningen till regeringen av alla utförseltillstånd till icke-demokratiska och krigförande länder, inklusive följdleveranser, för bedömning enligt det förändrade regelverket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kommande skrivelser om strategisk exportkontroll bör redovisa enligt vilken version av lagen exporttillståndet har beviljats och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all vapenexport till de länder som deltar militärt i kriget i Jemen, följdleveranser inkluderat, bör upphöra omgående och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige skyndsamt bör ta initiativ i EU och FN för ett internationellt vapenembargo mot samtliga krigförande länder i Jemen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera utvecklingen i Brasilien och agera för att svenska vapen inte bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter eller skapar instabilitet i regionen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inte bör ge stöd till Saabs eventuella försäljning till Colombia utan i stället verka för fredliga lösningar i landet och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till ett EU-gemensamt vapenembargo mot Israel och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett EU-gemensamt vapenembargo mot Turkiet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över hur import av krigsmateriel ska genomföras och integreras inom det förändrade regelverket och tillkännager detta för regeringen.

*2021/22:4692 av Björn Söder m.fl. (SD):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om politiken för global utveckling (PGU) som kriterium för krigsmaterielexport och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den s.k. feministiska utrikespolitiken som kriterium för krigsmaterielexport och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av icke-spridningsövningar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av specialistkompetens vid Inspektionen för strategiska produkter (ISP) och tillkännager detta för regeringen.

*2021/22:4697 av Hans Wallmark m.fl. (M):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka Inspektionen för strategiska produkter (ISP) förmåga att möta sin ökande arbetsbörda för att motverka förlängda handläggningstider och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en konsekvensanalys av hur svenska små och medelstora företag påverkas av kraven på underleverantörer att ha tillhandahållandetillstånd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att arbeta för en ökad harmonisering inom EU på exportkontrollområdet och tillkännager detta för regeringen.

*2021/22:4699 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör se över möjligheten att stoppa export och följdleveranser av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden till Förenade Arabemiraten och Saudiarabien så länge dessa länder är inblandade i Jemenkonflikten och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör initiera en översyn och överenskommelse om de svenska riktlinjerna för utförelse och annan utlandssamverkan i fråga om följdleveranser relaterat till demokratikriteriet och tillkännager detta för regeringen.

## Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

### *2021/22:4 av Amineh Kakabaveh (-):*

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige måste stoppa sin krigsmaterielexport till könsapartheidregimer och länder som Pakistan m.fl. som stöder talibaner och andra islamistiska terrorgrupper, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

### *2021/22:79 av Amineh Kakabaveh (-):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på inom EU och FN för att upprätta ett internationellt vapenembargo, inklusive alla former av krigsmateriel, mot alla regimer där könsapartheid gäller, Saudiarabien m.fl. länder, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska upprätta ett nationellt vapenembargo mot stater som bryter mot internationella konventioner, kränker kvinnors, hbt-personers samt religiösa och etniska minoriteters mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

### *2021/22:921 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):*

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avstå från vapenexport i sitt exportfrämjande arbete och tillkännager detta för regeringen.

### *2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD):*

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla svensk krigsmaterielexport och tillkännager detta för regeringen.

### *2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V):*

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör stoppa svensk export till Uzbekistan och andra auktoritära stater av produkter som kan användas för internt förtryck gentemot den egna befolkningen och tillkännager detta för regeringen.

*2021/22:3503 av Martin Ådahl (C):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana regeringen att utnyttja sina befogenheter att stoppa alla vapenleveranser till Saudiarabien, inklusive följdleveranser, för att tydliggöra att intentionerna i den svenska vapenexportlagstiftningen inte är att medge vapenexport till nationer som likt Saudiarabien uppenbart utför allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna och allvarliga brott mot civilbefolkningen i krig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2021/22:3643 av Pål Jonson m.fl. (M):*

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en konsekvensanalys av den svenska exportlagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

*2021/22:3882 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD):*

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör se över möjligheten att stoppa export och följdleveranser av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden till Saudiarabien och Förenade Arabemiraten så länge kriget i Jemen fortlöper, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka Sveriges internationella engagemang gällande fred och förebyggande av konflikter, och som en del i detta skärpa regler för kontroll av vapenexport i Sverige och i EU, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.



BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
<b>5. Motioner som bereds förenklat</b>		
2021/22:4	Amineh Kakabaveh (-)	8
2021/22:79	Amineh Kakabaveh (-)	2 och 3
2021/22:921	Nooshi Dadgostar m.fl. (V)	14
2021/22:3503	Martin Ådahl (C)	
2021/22:3882	Gudrun Brunegård m.fl. (KD)	7